

ייצוג נאשם במשפט פלילי

במדינת ישראל זכאי כל אדם הנאשם בפלילים לייצוג מטעם עורך דין, במטרה להקפיד על הליך משפטי תקין והוגן. אמנם מדובר בזכות בסיסית, אך היא גם חשובה ביותר ואף קריטית להגנה על זכויותיכם כנאשמים בעבירות פליליות, העלולות לעיתים להוביל לענישה חמורה מאוד. על כן, נקבעה גם חובת ייצוג לנאשמים מטעם הסנגוריה הציבורית במקרים שונים, ורק במצבים נדירים ביותר ינהל בית המשפט את ההליך ללא סנגור. מהי חשיבותו של הייצוג במשפט פלילי? מה ההבדל בין סנגור פרטי לציבורי? מהם התעריפים המקובלים וכיצד לבחור את בעל המקצוע הנכון עבורכם? כל זאת ועוד בפוסט הבא.

חשיבותו של ייצוג משפטי

ראשית, חשוב להבין שכאשר מדברים על משפט פלילי הכוונה היא שתמו שלבי החקירה וההתלבטות לגבי הגשת כתב האישום, והאדם הופך מחשוד לנאשם הצפוי למשפט. אמנם חשיבותו של הייצוג המשפטי חשובה ביותר כבר למן השלבים המוקדמים, אך בכתבה זו נתייחס אל המשפט עצמו. כאמור, אם כבר הוחלט על הגשת כתב אישום הרי שהחוקרים העבירו חומרים וראיות בעלי משקל מהותי לפרקליטות, וזו סבורה כי מצויים בידיה הכלים והיכולות להביא להרשעה. הדרך היחידה להימנע מהרשעה, או לכל הפחות להקל על הכמות וחומרת האישומים, היא באמצעות סנגור פלילי מיומן.

עורך הדין יבחן כל פרט קטן, זניח ככל שיהיה, העשוי לתמוך בגרסאות ההגנה ולהראות את האירועים המדוברים באופן שונה לחלוטין מהקו בו נוקטת התביעה. בתוך כך, עורך הדין יאסוף את כל החומרים שנמסרו לידי, יהפכם לכדי הוכחות התומכות בקו ההגנה, וישתמש בהם גם במהלך חקירות נגדיות בבית המשפט. יש להבין כי ללא ידע משפטי הולם אי אפשר לנהל חקירות מעין אלו בהצלחה ובצורה נכונה. זאת, מאחר שדברים הנראים כאמיתיים, מוצדקים ונכונים בעיני הדייטות, נבחנים בצורה שונה לחלוטין על ידי בתי המשפט.

מעבר לכך, ההליך המשפטי עצמו מורכב משורה ארוכה של שלבים ופעולות, כגון שימוע, דיונים מול נציגי הפרקליטות, הגעה להסדרי טיעון, הליכי גילוי ראיות וכדומה, אשר כל אחד מהם דורש התנהלות נכונה ומחושבת בהתאם לאסטרטגיה הטובה ביותר. מטבע הדברים, מי שאינו מכיר את התנהלותם של הדיונים, ההליכים והגופים המעורבים, גם אינו יכול להגיע לכלל תוצאות סבירות.

מתי ממונה סנגור מטעם בית המשפט?

כאמור, לכל נאשם במשפט פלילי קיימת זכות לסניגוריה, הניתנת מטעם עורך דין. ואולם, ישנם מקרים בהם האדם אינו יכול או רוצה למנות לעצמו סנגור, בין אם מסיבה כלכלית או מסיבות אחרות. עקב מורכבותו וחשיבותו של ההליך הפלילי, קיימים מצבים בהם מחויב בית המשפט למנות אדם מטעמה של הסנגוריה הציבורית. יש להדגיש כי סנגורים ציבוריים הינם עורכי דין מוכשרים ונאמנים לתפקידם, אך עליהם להתמודד עם עומסים ותנאים קשים בהרבה בהשוואה לעורך דין פרטי, ולעיתים גם מדובר באנשים בתחילת דרכם המקצועית. על כן, כל עוד הדבר אפשרי מומלץ לפנות אל עורך דין פלילי פרטי, ולבטח שלא לנסות לייצג את עצמכם באופן עצמאי אם אינכם מוכשרים לכך.

כאמור, ישנם מצבים בהם בכלל לא ניתן לעמוד למשפט בלי סנגור, ובהם ימונה עורך דין על ידי בית המשפט. דוגמאות בולטות לכך הן של נאשמים ברצח, בעבירות שהענישה עליהן היא מאסר עולם, או עבירות הנידונות בבית משפט מחוזי שהענישה עליהן גבוהה מ-10 שנות מאסר. בנוסף, סנגור ימונה בכל מקרה לאדם חרש, עיוור או אילם, או כשקיים חשש כי הינו לקוי בשכלו או חולה נפש. כמו כן, קיימת חובת מינוי סנגור לקטינים שגילם נמוך מ-16 שנים העומדים בפני דיון בבית משפט רגיל, כלומר לא בית משפט לנוער.

מעבר לכך, סנגור ימונה על ידי בית המשפט בכל עבירה שלגביה קיימת חובת מאסר בפועל, או כשנמסרה הודעה על אפשרות לבקשת מאסר בפועל על ידי התביעה.

האם אפשר בלי עורך דין?

כאמור, הדבר לא מומלץ, אך ישנם מקרים חריגים בהם מתאפשר משפט פלילי ללא סנגור. לדוגמא, אם עבר "חתול שחור" בין הנאשם לעורך דינו, והראשון מביע חוסר אמון מוחלט בסנגוריה הציבורית ובמערכת המשפטית בכללותה. כלומר, הנאשם אינו מסכים לשתף פעולה בכלל עם עורך הדין שמינה עבורו בית המשפט. על כן, אין טעם להמשיך ולמנות סנגורים אחרים, שממילא לא יוכלו לספק הגנה למי שמסרב לשתף עימם פעולה. במקרים אלו עשוי בית המשפט להחליט על המשך ההליכים גם ללא ייצוג מטעם סנגור.

כמה עולה ייצוג משפטי בפלילים?

ראשית, ראוי לציין כי עלויותיו של עורך דין מהסנגוריה הציבורית הינן נמוכות בהרבה בהשוואה לעורך דין פלילי פרטי. למעשה, מדובר באגרות הנעות בין כ- 300 ל- 1,500 שקלים בלבד. יחד עם זאת, הדרך לקבלת ייצוג מטעם סנגור ציבורי איננה פשוטה או מהירה, וגם אינה פתוחה בפני כל אדם. על מנת לזכות בייצוג יש להגיש בקשות הכוללות לא מעט טפסים ומסמכים נוספים, ולהמתין לאישור שעשוי לקחת זמן רב ויקר ערך. בנוסף, זכאים לייצוג רק מי שעומדים בתנאים כלכליים מסוימים על פי צו הסנגוריה הציבורית, העוסק בייצוג נאשמים חסרי אמצעים. לפי כללים אלו, זכאי לייצוג רק אדם אשר הכנתו וכן הכנסת בני משפחה הגרים ביחד איתו, אינה גבוהה משני שלישי מהשכר הממוצע במשק. כמו כן, אין ברשותו רכוש ניתן למימוש בערך גבוה יותר מהשכר הממוצע במשק כפול שלוש.

ובאשר לשכר הטרחה של עורכי דין פרטיים, הטווח משתנה מאוד בהתאם למורכבותו של התיק, המוניטין של בעל המקצוע, חומרת העבירה, סיכויי ההצלחה בתיק, מרחק ממקום המשרד, וגם בהתאם להיקף העבודה ובאם היא מצריכה הסתייעות באנשי צוות נוספים. כמו כן, המחיר עשוי להשתנות בהתאם לעומס הנוכחי שעומו מתמודד עורך הדין, התחשבות במצב כלכלי של הנאשם, העניין שיש לבעל המקצוע בתיק המסוים, ועוד שורה ארוכה של היבטים. בתוך כך, ראוי להדגיש כי נהוג לגבות שכר טרחה לפי שעות הנדרשות לטיפול בתיק, או לפי סכום גלובאלי מוסכם מראש.

בחירת עורך דין לייצוג במשפט פלילי

הדבר החשוב ביותר הוא כמובן לבחור בעורך דין פלילי, ולא בבעל מקצוע המתמחה בתחום אחר כמו דיני מקרקעין או משפט מסחרי. זאת מאחר שאי הכרת ההליכים והצעדים הנדרשים עלולה לגרום נזקים קשים ביותר. כמו כן, יש לשים לב למידת ניסיונו של עורך הדין, מאחר שמדובר בהליכים העלולים להוביל לענישה חמורה ואף לתקופות מאסר ממושכות, אשר ישפיעו באופן דרמטי על חיי הנאשם ומשפחתו. לכן, עדיף שלא לבחור בעורך דין מתחיל העלול לבצע שגיאות מהותיות למרות התגייסות מלאה וכוונות טובות, אך זכרו שישנה חשיבות גם לתחום ההתמחות הספציפי.

לדוגמא, אם הואשמתם בעבירת אלימות, מין או הלבנת הון, יוכל עורך דין המתמחה ספציפית בתחומים אלו ובעל ניסיון מוכח בהם לספק מענה מדויק ויעיל. זאת, גם אם הוא עוסק במקצוע רק 6 שנים לעומת עורך דין בעל שני עשורים של ותק, שאינו אמון על טיפול במקרים כמו שלכם. נקודה נוספת שיש לקחת בחשבון, היא שמשרדי עורכי דין גדולים אמנם נהנים ממוניטין רב, אך לעיתים קרובות מי שמטפל בתיק הלכה למעשה עשוי להיות עורך דין מתחיל או בלתי מנוסה בתחום המסוים. לכן, בכל מקרה יש לוודא מי יהיה בעל המקצוע שיטפל בהליכים וייצג אתכם בפני בית המשפט, ולסכם זאת בחוזה כתוב.